

ТРИВАЛІСТЬ ГОСПОДАРСЬКОГО ВИКОРИСТАННЯ КОРІВ ПІВДЕННОГО ТИПУ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО- РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ

Г.І. Буюклу, канд. с.-г. наук, С.В. Тараненко

Інститут тваринництва степових районів ім. М.Ф.Іванова
«Асканія-Нова» - Національний науковий селекційно-генетичний
центр з вівчарства

А.М. Носкова

Державне підприємство «дослідне господарство «Асканійське»
Асканійської державної сільськогосподарської дослідної станції
Інституту зрошувального землеробства НААН України

В племзаводі ДПДГ «Асканійське» умови експлуатації тварин південного типу української чорно-рябої молочної породи забезпечують гармонійну взаємодію генотипів із середовищем, про що свідчать показники індексу адаптації тварин (-5,07...- 3,57) Намітилася тенденція подовження тривалості господарського використання корів в середньому до 3,72 лактації.

Ключові слова: велика рогата худоба, південний тип, тривалість господарського використання, адаптація.

Одним з шляхів підвищення ефективності ведення тваринництва є формування стад великої рогатої худоби з використанням висопродуктивних порід.

Південний тип української чорно-рябої молочної породи виведений методом схрещування червоної степової худоби з плідниками голштинської породи чорно-рябої масті. Одним із базових господарством з його розведення є племзавод ДПДГ «Асканійське» Каховського району Херсонської області.

Впровадження сучасних технологій виробництва молока на фермах України шляхом реконструкції існуючих корівників дає змогу створити комфортні умови утримання тварин і цим самим забезпечити максимальну реалізацію генетичного потенціалу, а, відповідно, значно підвищити їх продуктивність.

Збільшення виробництва молока і яловичини та зниження їх

собівартості значною мірою залежить від відтворювальної здатності корів та тривалості їх господарського використання. Нормою плодючості великої рогатої худоби є щорічне одержання від корови теляти. Це потребує чіткої селекційної роботи зі стадом, створення належних умов утримання та годівлі тварин, кваліфікованого осіменіння, профілактики і лікування захворювань [1].

Адаптація - це процес змін у функціях організму, який забезпечує його здатність до існування в даному середовищі. Ступінь відповідності навколишнього середовища та умов експлуатації біологічним потребам організму тварин виражається через їхню адаптаційну здатність. В ідеалі (при МОП=365 днів) індекс адаптації дорівнює 0. Максимальне значення індексу становить +37,0, а мінімальне – -192,0 [2].

Матеріал і методика. Дослідження проводилися в ДПДГ «Асканійське» Каховського району Херсонської області на поголів'ї тварин південного типу української чорно-рябої молочної породи. Вивчали показники молочної продуктивності, відтворювальні ознаки шляхом визначення віку першого осіменіння, отелення, тривалості міжотельного та сервіс-періодів, адаптаційну здатність за методикою Й.З.Сірацького.

Для вивчення тривалості господарського використання проведена оцінка 417 корів, які вибули з основного стада впродовж 2006-2009 років, за показниками тривалості життя тварин, тривалості продуктивного використання (лактацій), надою за життя, надою на 1 день життя, коефіцієнта господарського використання за методикою М.С. Пелехатого із співавторами [3].

Біометричну обробку результатів досліджень проводили за загальноновизнаними методиками та за допомогою редактора обчислювальних таблиць MS Office Excel.

Результати досліджень. Аналіз відтворювальних ознак тварин в племзаводі південного типу української чорно-рябої молочної породи ДПДГ «Асканійське» показав, що на одне плідне осіменіння корів витрачається 1,63 осіменіння, телиць – 2,03. Вік телиць при першому плідному осіменінні становить 600 днів, або 19,7 місяців, вік першого отелення – 967 днів (31,8 міс.).

Моніторинг показників відтворення протягом п'яти років свідчить, що тривалість сервіс-періоду в середньому становить 113...118, міжотельного – 393...399 днів. Індекс адаптації корів знаходиться в межах -3,57...-5,07. При цьому слід відмітити, що 57% поголів'я корів мають значення індексу адаптації більше ніж середній показник по стаду, а 37,1% - додатне значення. Крім того, спостерігається покращення даного показника у корів після другого отелення.

Таблиця 1. Динаміка показників відтворювальної здатності корів південного типу української чорно-рябої молочної породи

Рік	Лактація	Поголів'я, гол.	Тривалість, днів		Індекс адаптації	Коливання	
			Сервіс-періоду	Міжотельного		min	max
2006	1	392	121±3,54	403±3,6	-5,80±0,6	-37,8	+10,7
	2	137	102±4,26	384±4,47	-2,97±0,8	-32,0	+15,0
	По стаду	529	116±2,86	398±2,30	-5,07±0,47		
2007	1	369	122±3,62	401±3,58	-5,22±0,6	-37,8	+16,2
	2	194	100± 3,61	381±3,62	-2,25±0,6	-32,0	+16,0
	По стаду	563	114±2,71	394±2,69	-4,2±0,4		
2008	1	368	121±3,43	400±3,42	-5,09±0,5	-36,7	+14,4
	2	311	115±3,50	397±3,45	-4,14±0,5	-32,4	+11,1
	По стаду	679	118± 2,46	399± 2,43	-4,66±0,4		
2009	1	396	120±3,28	401±3,31	-4,99±0,5	-36,7	+12,6
	2	190	108±3,63	388±3,6	-2,94±0,4	-24,5	+13,3
	По стаду	586	116±2,52	397±2,53	-4,33±0,4		
2010	1	468	110±4,04	397±3,43	-3,7±0,4	-36,7	+14,4
	2	283	116±5,72	391±4,00	-3,95±0,5	-36,9	+11,14
	По стаду	751	113±2,4	393±2,44	-3,57±0,3		

Таблиця 2. Тривалість продуктивного використання корів південного типу

Показник	рік				Разом за період
	2006	2007	2008	2009	
Враховано голів	116	92	103	106	417
Тривалість, днів: Життя	1759±45,3	1992±70,9	2294±64,8	2344±80,6	2087±34,7
Господарського використання	656±42,6	843±53,1	1135±54,7	1153±68,9	942±29,5
Число лактацій за життя	2,16±0,11	2,9±0,17	3,64±0,17	3,72±0,20	3,08±0,09
Довічна продуктивність: надій, кг молочний жир, кг	9658,1±589,88	13131,5±783,0 4	18123,9±878,6 4	19283,2±110 6,8	14962,2±468,7
	323,7±18,94	442,6±26,11	635,4±30,83	667,7±38,16	514,4±16,17
Надій (кг) на 1 день: життя	5,04±0,21	6,08±0,24	7,48±0,26	7,43±0,30	6,48±0,14
	15,34±0,30	15,95±0,26	16,22±0,30	17,02±0,25	16,12±0,14
Коефіцієнт господарського використання, %	36,54	44,61	52,35	51,27	45,97

Наведені дані свідчать про те, що в ДПДГ «Асканійське» створені умови експлуатації тварин південного типу української чорно-рябої молочної породи, які забезпечують гармонійну взаємодію генотипів із середовищем.

Аналіз використання корів показав, що середня тривалість господарського використання корів південного типу української чорно-рябої молочної породи в середньому по стаду за період 2006-2009 роки знаходиться в межах 2,16 - 3,72 лактації (табл. 2).

Слід відмітити, що в стаді намітилася тенденція підвищення тривалості продуктивного використання корів. Якщо у 2006 році цей показник знаходився на рівні 2,16 лактації, то у 2009 році – 3,72. В середньому за досліджуваний період тривалість господарського використання в стаді становила 3,1 лактації(табл.2).

Найважливішим критерієм економічної ефективності використання корів є показники продуктивності за життя. Встановлено, що надій за життя піддослідних корів в середньому складає 14962 кг молока, виробництво молочного жиру - 514,4 кг. При цьому надій на один день життя склав 6,48 кг, на один день господарського використання - 16,12 кг молока.

Аналізуючи вибуття корів в ДПДГ «Асканійське» встановлено, що щорічно впродовж чотирьох років із стада вибувало 17,4 – 22,4% корів. Основними причинами вибуття корів є хвороби органів розмноження та порушення відтворювальних функцій корів, які із загальної кількості складають 26,14%, вибуття тварин через низьку молочну продуктивність складає 12,47%. Крім того, 41,49% тварин вибули із стада через інші незаразні хвороби.

Таблиця 3. Причини вибуття корів стада ДПДГ «Асканійське»

Причини вибуття	Кількість голів	%
За будовою тіла	2	0,48
За продуктивністю	52	12,47
За відтворювальною здатністю	47	11,27
Хвороби органів дихання	2	0,48
Хвороби органів травлення	22	5,28
Хвороби вим'я	35	8,39
Хвороби органів розмноження	52	12,47
Післяродові ускладнення	10	2,40
Хвороби обміну речовин	11	2,64
Хвороби кінцівок	11	2,64
Інші хвороби незаразні	173	41,49
	417	100

Підсумовуючи результати досліджень тривалості господарського використання корів української чорно-рябої молочної породи племінного заводу ДПДГ «Асканійське» виявлено, що за досліджуваний період (2006-2009 рр) намітилася тенденція подовження тривалості господарського використання корів в середньому до 3,72 лактації. Показники, які характеризують продуктивне використання корів південного типу української чорно-рябої молочної породи, мають досить високу мінливість, що свідчить про наявність резервів поліпшення їх за рахунок технологічних і генетичних чинників.

Висновки. Моніторинг показників відтворення корів південного типу української чорно-рябої молочної породи в ДПДГ «Асканійське» протягом п'яти років показав, що індекс адаптації корів знаходиться в межах -3,57...-5,07, що свідчить про задовільну ступінь відповідності навколишнього середовища та умов експлуатації біологічним потребам організму тварин. Намітилася тенденція подовження тривалості господарського використання корів в середньому до 3,72 лактації.

Список використаної літератури:

1. Вінничук Д.Т., Мережко П.М. Шляхи створення високопродуктивного молочного стада. –К.: Урожай, 1991.
2. Методи оцінки адаптаційної здатності тварин / [й. З. Сірацький, В. В. Меркушин, Є. І. Федорович, Я. Н. Данилків] /Методики наукових досліджень із селекції, генетики та біотехнології у тваринництві.- К.: Аграрна наука, 2005.
3. Пелехатий Н.С. Відтворювальна здатність чорно-рябих корів різного походження і генотипів в умовах українського Полісся / Н.С. Пелехатий, Н.М.Шилова, З.О.Волківська // Розведення і генетика тварин: Міжвід. Темат. Наук. Зб. К.: Аграрна наука, 1999.- Вип. № 31-32, С 180-182